

Gmina Boćki

Boćki – duża wieś gminna położona nad rzeką Nurzec, między Siemiatyczami a Bielskiem Podlaskim. Miejscowość pierwszy raz w źródle historycznym została wymieniona w 1499 r. Siedemnastego września 1509 r. Zygmunt Stary nadał sześć osad nad Nurcem marszałkowi i sekretarzowi Wielkiego Księstwa Litewskiego Janowi Sapieże, któremu również pozwolono na założenie miasta na prawie magdeburskim, organizowanie trzech jarmarków i zbudowanie zamku. Właściciel Bociek niebawem znacznie poszerzył swe dobra i w budowanym mieście w 1513 r. ufundował kościół parafialny. Jan Sapieha był pierwszym wojewodą podlaskim, zmarł w 1517 r. w pobliskim Dubnie i został pochowany w Boćkach. Przypuszczalnie od ok. 1528 r. w mieście była też cerkiew. Przed 1568 r. Sapiehowie sprowadzili do miasta Żydów, którzy niebawem utworzyli gminę wyznaniową.

XVIII-wieczna figura św. Jana Nepomucena w Boćkach (fot. B. Komarzewski)

Sapiehowie władali Boćkami do II połowy XVIII w. Tutaj zbudowali swą rezydencję. W 1591 r.

dobra boćkowskie o powierzchni ok. 3600 ha obejmowały miasto i dziewięć wsi. W 1638 r. uległy one podziałowi na boćkowskie i dubińskie, ale nadal były we władaniu Sapiehów. W Dubnie znajdował się dwór z kaplicą. W 1674 r. w Boćkach mieszkały 463 dusze podatkowe, w tym ponad 54 proc. unitów, 25 proc. katolików i 21 proc. Żydów. Dobra obejmowały ówczesne miasto oraz wsie Knorydy, Krasna Wieś, Romaszki, Mokre, Stara Wieś, Andrianki i Żołącki. Znaczną część tych dóbr posiadał kasztelan lubelski Szczęsny Zygmunt Parys. W 1693 r. drogą zastawu Boćki trafiły w posiadanie Branickich, ale niebawem poprzez małżeństwo powróciły do Sapiehów. W tym czasie w mieście był rynek oraz sześć ulic: Bielska (przy tej cegielnia), Brańska, Dubieńska, Dworska, Załuska i Zarzecka.

W 1730 r. skarbnik litewski Józef Franciszek Sapieha z żoną Krystyną z Branickich ufundowali w mieście drugi kościół katolicki, jako miejsce godne relikwii ciernia z korony Chrystusa. Świątynię poświęcono dziewięć lat potem i przekazano do użytkowania zakonowi franciszkanów reformowanych, dla których wzniesiono też klasztor. Szczególnie rozwinął się w Boćkach kult św. Antoniego Padewskiego, a na odpust w tym terminie do miejscowości tej przybywało wielu pielgrzymów.

W XVIII w. dobra boćkowskie, zwane hrabstwem, zamieszkiwała szlachta, bojarzy (Romaszki, Knorydy, Mokre, Stara Wieś, Krasna Wieś), a najliczniej chłopci. Boćki słynęły z rzemiosła rymarskiego.

Kościół parafialny pw. św. św. Antoniego i Józefa w Boćkach (fot. B. Komarzewski)

W latach 60. XVIII w. miasto wraz z ręką Teresy, córki Józefa Sapiehy, przeszło w posiadanie podczaszego litewskiego Joachima Karola Potockiego. Ród ten władał miastem przez niemal

sto lat.

W 1794 r. z polecenia władz powstańczych z dóbr boćkowskich insurrekcją kościuszkowską zasiliło dziewięciu konnych kantonistów z bronią. W 1800 r. w Boćkach mieszkało 1513 osób, w tym 44 proc. Żydów. Miasto było punktem etapowym stacji pocztowej.

Bocian biały (*Ciconia ciconia*) (fot. B. Komarzewski)

W 1820 r. Jan Potocki ufundował wyznawcom obrządku wschodniego murowaną cerkiew, istniejącą do dzisiaj. W 1824 r. zamknięto katolicki kościół parafialny stojący w rynku. Zaborcy nie pozwolili dokończyć budowy nowej świątyni. W 1832 r. władze rosyjskie usunęły reformatów z klasztoru, a świątynię klasztorną zamieniono na kościół parafialny. W tym czasie znacznie została też osłabiona gmina żydowska, która uległa podziałowi.

Pod Boćkami 20 września 1863 r. Antoni Barancewicz na czele oddziału liczącego 109 partyzantów stoczył potyczkę z wojskami rosyjskimi kpt. Emalienowa.

Dworek w Andryjankach (fot. B. Komarzewski)

Od lat 60. XIX w. właścicielką Bocięk była Joanna Defler. W 1897 r. w mieście mieszkało 2636 ludzi, w tym 53 proc. Żydów. W 1912 r. rozebrano klasztor reformatów i z jego cegły wzniesiono cerkiew w Andriankach. Na skutek tzw. bieżęństwa znaczna część wyznawców prawosławia została w 1915 r. ewakuowana w głąb Rosji, na skutek czego do 1929 r. nie funkcjonowała tutaj parafia prawosławna. W czasie wojny polsko-bolszewickiej w 1920 r. w okolicach Bocięk doszło do walk, a brał w nich udział m.in. Władysław Broniewski. W 1931 r. w Boćkach mieszkało 2326 osób, w tym 1138 katolików, 736 Żydów i 421 prawosławnych. W 1934 r. Boćki utraciły prawa miejskie.

Łaźnia żydowska w Boćkach (fot. B. Komarzewski)

W trakcie II wojny światowej miejscowość znacznie ucierpiała. Miejscowych Żydów Niemcy wymordowali w Treblince.

* * *

Gmina Boćki leży na trasie Białystok – Lublin, 70 km na południe od Białegostoku. Powierzchnia gminy wynosi 23 189 ha i jest ona położona w zlewni rzeki Bug. Ze wschodu na zachód przecina ją rzeka Nurzec, przepływająca przez Boćki. Ludność gminy (4492 osób – według stanu na 30 czerwca 2016 r.) jest zróżnicowana wyznaniowo (prawosławie, katolicy oraz inni) i etnicznie, co jest cechą charakterystyczną dla kresów wschodnich i wynika z zawitych procesów historycznych i osadniczych.

Na terenie gminy i w samych Boćkach istnieją liczne nieruchomości oczekujące na inwestorów. W najbliższych latach będzie położony szczególny nacisk na budowę oczyszczalni ścieków, rozwój sieci telekomunikacyjnej oraz utworzenie gimnazjum.

Cerkiew Zaśnięcia NMP w Boćkach (fot. B. Komarzewski)

Dzięki znakomitym walorom klimatycznym teren gminy jest doskonałym miejscem do uprawy turystyki i wypoczynku. Zdrowy subkontynentalny klimat, czyste środowisko oraz bliskość Puszczy Białowieskiej sprawiają, że wypoczynek na łonie przyrody może zadowolić każdego. Lasy, których powierzchnia wynosi 4800 ha, obfitują zarówno w runo leśne, jak i liczne gatunki zwierząt. Sprzyja to wszelkim formom zbieractwa i łowiectwa (na terenie gminy działa siedem kół łowieckich). Gmina ma charakter typowo rolniczy (użytki rolne stanowią około 72 proc. powierzchni ogólnej). Dominują tu prywatne gospodarstwa rolne, których właściciele słyną ze staropolskiej gościnności, czego efektem jest powstawanie gospodarstw agroturystycznych. Sprzyjają temu działania propagujące produkcję żywności metodami proekologicznymi.

Gmina może poszczycić się działającym od 1962 roku zespołem folklorystycznym Klekociaki, sławiącym ziemię boćkowską w kraju i za granicą.

Dodana: 9 styczeń 2017 12:40

Zmodyfikowana: 9 styczeń 2017 12:40

Copyright © 2001 - 2020 Samorząd Powiatu Bielskiego. Wszystkie prawa zastrzeżone.